

Täysistunto

Tiistai 16.11.2021 klo 14.01—20.21

20. Lakialoite laiksi luottotietolain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 86/2020 vp Sebastian Tynkkynen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu. — Asian esittely, edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.33 **Sebastian Tynkkynen ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Maksuhäiriömerkintöjen määrä on Suomessa jatkanut vuosi toisensa jälkeen vääjäämätöntä kasvuaan. Reilussa kymmenessä vuodessa niiden määrä on kasvanut 100 000:lla, minkä seurauksena lähes 400 000 suomalaisella on nyt maksuhäiriömerkintä.

Me kaikki jaamme käsityksen siitä, että useita ennaltaehkäiseviä toimia tarvitaan, jotta tätä kansalaisten talousvaikeuksien synkkää kehitystä saataisiin käännettyä. On kuitenkin myös syytä tunnistaa kolikon toinen puoli, joka on monelle suomalaiselle valitettavan synkkä. Kolikon synkempi puoli velvoittaa kansanedustajia löytämään niitä keinoja, joilla pystytään parantamaan niiden kansalaisten tilannetta, jotka ovat jo syviin ongelmiin ajautuneet. Heidän kohdallaan ei enää auta se, että työryhmät aloittavat toimintansa, esittävät myöhemmin mahdollisia keinoja, jotka ehkä saadaan voimaan hamassa tulevaisuudessa. Ennaltaehkäisevät toimet ovat välttämättömän tärkeitä yhteiskunnassa nähtävän vaarallisen kehityskulun pysäyttämiseksi. Sen sijaan akuutit toimet ovat kipeästi kaivattuja niiden suomalaisten osalta, joille nämä ennaltaehkäisevät toimet tulevat poliitikkojen jahkailun seurauksena auttamatta liian myöhään.

Arvoisa puhemies! Kansalaiset ja monet järjestöt ovat jo pitkään vaatineet, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja saataisiin lyhennetyksi. Vaatimukset ovat kuitenkin kerta toisensa jälkeen tulleet sivuutetuiksi ja konkreettisia toimia on jääty odottamaan.

Nykyisenkin hallituksen ohjelmasta löytyy kirjaus maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan tarkastelusta, joka on yhteydessä positiivisen luottorekisterin toteuttamiseen. Kauan on odotettu, mutta vihdoin asia on etenemässä.

Positiivista luottorekisteriä on kaavailtu otettavaksi käyttöön vuonna 2024, mutta maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa on tavoiteltu lyhennettäväksi jo ennen tätä. Asia on parhaillaan käsittelyssä, ja monet kansalaisetkin odottavat sen saamista voimaan mahdollisimman pian.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

Vaikka nykyisen hallituksen kohdalla on ajoittain suuria hankaluuksia löytää täältä oppositiosta kannatettavia hankkeita, toivotan tässä tapauksessa lämpimästi tervetulleeksi nämä kummatkin tavoitteet. Toivon suuresti, että ne todella saataisiin etenemään ja vielä kaavailtua ripeämmällä aikataululla.

Maksuhäiriömerkintöjen välitön poistuminen velkarästin maksamisen jälkeen edellyttää myös laajempia uudistuksia järjestelmäämme. Emme voi kannustaa hädänalaisia kansalaisia siihen, että luottotietoja ohjattaisiin siivoamaan väliaikaisesti kestäättömin taloudellisin ratkaisuin. Siksi juuri positiivinen luottorekisteri ja merkintöjen säilyttäminen yksittäin kunkin maksurästin kohdalla olisivat tästä näkökulmasta välttämättömiä uudistuksia.

Lähdin tätä omaa lakialoitettani edistämään jo kauan aikaa sitten keskustelemalla laajasti eri alojen asiantuntijoiden kanssa, ja jätinkin aloitteen jo viime vuonna. Vaikka aloite tulee eduskuntasaliin keskusteltavaksi vasta nyt, ei se ole yhtään vähemmän ajankohtainen puheenaihe tälläkään hetkellä. Ongelmat ovat edelleen läsnä ja toimia velkaantumiseen liittyvän ongelmavuoren ratkomiseksi tarvitaan.

Arvoisa herra puhemies! Tämän lisäksi pitkittynyt koronavirüs lisää ripeiden toimien tarvetta entisestään, kun monet kansalaiset ovat tämän seurauksena ajautuneet äärimmäisen hankalaan tilanteeseen ilman, että olisivat itse asiaan voineet vaikuttaa. Maksut ovat rullanneet, mutta työpaikka tai elinkeino on joutunut monen kohdalla suljetuksi.

Kun ensin keskustelin maksuhäiriömerkinnöistä asiantuntijoiden kanssa, näiden käytyjen keskustelujen seurauksena pyrin muodostamaan tässä ensi vaiheen ratkaisuna sellaisen lakimuutoksen, joka auttaisi maksuhäiriömerkintöjä saaneiden kansalaisten asemaa. Samalla sen tulisi kuitenkin välttää niitä vaaranpaikkoja, joita maksuhäiriömerkintöjen välitön poistaminen ilman laajempaa järjestelmämuutosta voisi aiheuttaa. Tavoitteena oli myös lakialoitetta muodostettaessa, että mahdollisimman moni kansanedustaja voisi asettua sen taakse puoluerajoista riippumatta. Tämä siksi, koska olisi äärettömän tärkeää saada muutos aikaan heti eikä odottaa taas seuraavaan hallituskauten.

Tässä lakialoitteessa esitin, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa lyhennettäisiin nykyisestä vähintään kahdesta vuodesta enintään kuuteen kuukauteen niiden osalta, jotka ovat velvoitteensa jo hoitaneet. Tämä olisi riittävä aika osoittamaan esimerkiksi rahoituslaitoksille tai vaikkapa vuokranantajille, että henkilön talous on riittävän tukevalla pohjalla ja vuokrat tulisivat maksetuiksi ajallaan. Toisaalta se myös ohjaisi maksuhäiriömerkinnän saanutta ratkaisemaan tilannetta kestäväällä tavalla, eikä tämä sortuisi sellaiseen hätäratkaisuun vaikkapa pikavipin muodossa, joka ennen pitkää pahentaisi tilannetta entisestään. Vaikka lyhyempikin säilytysaika on tavoiteltava ja kannatettava asia, olisi näitä uudistuksia kaivattu jo kauan aikaa sitten riippumatta laajempien uudistusten aikataulusta.

Arvoisa puhemies! Kun tätä omaa lakialoitettani lähdin pari vuotta sitten laatimaan, oli hallituksen suunnalla vielä hiljaista asian tiimoilta. Sielläkin on nyt herätty tähän kestäättömään tilanteeseen, ja viimeistään koronavirüsin seuraukset laittoivat vauhtia rattaisiin ja kaivattu esitys maksuhäiriömerkintöjen lyhentämisestä saatiin eduskuntaan.

Kun maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa lyhennetään, helpotetaan kauan kaivatulla tavalla niiden kansalaisten asemaa, jotka ovat velvoitteensa saaneet jo hoidettua. Nykyisen lain puitteissa maksuhäiriömerkintä säilyy vähintään kahden vuoden ajan kansalaisen taakana huolimatta siitä, vaikka hoitaisi velvoitteensa heti merkinnän jälkeen pois. Se tietää siis kahden vuoden ajaksi vaikeuksia esimerkiksi vuokra-asunnon, puhelinliittymän tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

vaikkapa vakuutuksen saantiin. Se on kohtuuton hinta siitä, että on tehnyt virheen, jonka rahalliset seuraukset korkoineen on jo maksanut.

Nykyinen järjestelmämme johtaa järjestömiin tilanteisiin, jotka osoittavat, kuinka tarpeellisia välittömät uudistukset olisivat. Eräs pienyrittäjä otti taannoin yhteyttä ja kertoi tilanteestaan, jonka nämä kohtuuttoman pitkät maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat ovat aiheuttaneet. Hänelle oli tullut maksuhäiriömerkintä yritystoimintaa käynnistettäessä sellaisesta laskusta, joka oli häneltä jäänyt huomiotta verkon syövereihin. Lasku kuitenkin maksettiin heti, kun se kävi ilmi, mutta maksuhäiriömerkintä jäi. Yritystoiminta kuitenkin saatiin pyörimään, ja tavarankuljetusyritykselle olisi tarpeen saada dieselin tankkauksen mahdollistava kortti ottaen huomioon, että suoritettavista kuljetuksista saa usein tuloja vasta pienellä viiveellä. Tankkauskorttia ei kuitenkaan ole tälle pienyrittäjälle mahdollista saada, koska tässä tapauksessa vahingon seurauksena syntynyt maksuhäiriömerkintä estää tämän, eikä polttoainekorttia ole saatavissa edes hetken päästä vaan vasta paljon, paljon myöhemmin. Ilman korttia tulisi sinnitellä siihen saakka, kunnes maksuhäiriömerkintä saadaan lopulta poistetuksi.

Vaikka tässä tapauksessa kyse oli yritystoimintaa käynnistelevästä kansalaisesta, samat ongelmat ovat eri muodoissa monen yksityishenkilön loukkuna. Tämä esimerkkitapaus osoittaakin konkreettisesti tämän nykyisen järjestelmämme kohtuuttomuuteen perustuvan ongelman. Tässä tapauksessa kyse oli kaiken lisäksi vahingosta, mutta vaikka merkintä olisi jossain toisessa esimerkissä syntynyt esimerkiksi hädän keskellä tehdyn virheellisen päätöksen seurauksena, ei se tee järjestelmästä yhtään sen parempaa.

Arvoisa puhemies! Järjestelmän tulisi kannustaa siihen, että velvoite hoidetaan mahdollisimman nopeasti ja sen jälkeen arki, työnteke tai yritystoiminta pääsee pyörimään ilman kohtuutonta hankaloittamista. Nyt niin ei tapahdu, ja tämän seuraukset heijastuvat maksuhäiriömerkinnän saaneen henkilön lisäksi laajemmalle koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

Ajoittain kuulee vedottavan siihen, että maksuhäiriömerkinnät ovat itse aiheutettuja ja ne pitää säilyttää jonkinlaisena pelotteena. Jos niitä lyhennettäisiin, esitetään kauhukuvaan pohjautuvaa väitettä, kuinka se johtaisi holtittomaan raha-asoiden hoitoon ja merkintöjen määrän kasvuun entisestään. Kehottaisin kuitenkin jokaista miettimään tilannetta omalle kohdalleen. Kuinka monen rahankäyttöä tai päätöksiä todella ohjaisi se, onko maksuhäiriömerkinnän säilytysaika pidempi tai hieman lyhyempi? Riippumatta sen pituudesta kukaan ei sitä omalle kohdalleen haluaisi. Kukaan tuskin tulisi toimimaan holtittomasti ajatellen, että nyt voi jättää laskun maksamatta, kun tästä seuraavan maksuhäiriömerkinnän säilytysaikakin on aiempaa lyhyempi.

Se, missä sen vaikutukset tulevat näkymään, olisi vasta siinä tilanteessa, kun syystä tai toisesta merkintä on päässyt jo muodostumaan. Silloin säilytysaika onkin hyvin merkittävässä roolissa siinä, miten se rajoittaa elämää ja miten kannustavaksi koetaan hoitaa merkinnän aiheuttanut maksurästi. Nämä ovat sellaisia asioita, joihin voitaisiin vaikuttaa yksinkertaisella muutoksella ilman, että tarvitaan pitkään kestäviä selvittelyjä ja laajemman uudistushimmelin rakentamista. Velkaongelmien kanssa kamppailevassa Suomessa niillekin on tarvetta, mutta yhtä kova tarve on välittömille ratkaisuille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

18.43 **Jukka Mäkynen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Maksuhäiriömerkinnän poistuminen kuuden kuukauden kuluttua velanmaksun jälkeen on kannatettava lakimuutos, jolla yhteiskunta on velkansa maksavalle kansalaiselle nykyistä armollisempi. Erityisesti nuorille maksuhäiriömerkintä on tällä hetkellä pitkäaikainen rasite. Esimerkiksi tilanteessa, jossa maksuhäiriömerkinnän saanut nuori on saanut vieraalta paikkakunnalta opiskelutai työpaikan, voi käydä niin, että työtä tai opiskelupaikkaa ei pystykään ottamaan vastaan, koska maksuhäiriömerkintä saattaa estää vuokra-asunnon saamisen. Jos nuori on maksanut velkansa esimerkiksi yhdessä vuodessa maksuhäiriömerkinnän saamisesta, niin nykyään se maksuhäiriömerkintä säilyy vielä toisen vuoden. Tämä ei ole kohtuullista velkansa hoitaneita henkilöitä kohtaan. Velallisten asemaa tulee parantaa, ja lainsäädännön tulee kannustaa velkojen maksuun, ei aiheuttaa pitkäaikaista maksuhäiriömerkintää niille, jotka ovat jo velkansa maksaneet.

Kannatan edustaja Tynkkysen lakialoitetta, ja kiitos hänen erinomaisesta alustuksestaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ledamot Strand.

18.44 **Joakim Strand r:** Tack, ärade talman! Haluan myös kiittää Mäkystä ja Tynkkystä hyvistä puheenvuoroista. Itse olin lähes 20 vuotta sitten pankin lakiosastolla töissä, ja siellä jos jossain pääsi tutustumaan tähän maksuhäiriöproblematiikkaan. Jo viime kaudella kerättiin pitkälle yli 100 nimeä tämän asian muuttamiseksi, niin kuin tälläkin kaudella. Nyt hän asia vihdoinkin etenee, eli se on käsittelyssä. Ja tämä on semmoinen asia, joka on hyvin yhdistänyt meitä kaikkia yli puoluerajojen. Voi olla, että me ei ehkä edes tajuta sitä positiivista dynaamista vaikutusta, mitä siitä tulee silloin, kun yhtäkkiä 400 000 ihmiselle luodaan toivoa. Tavallaan voi olla, että siinä on moni toivonsa jo menettänyt, mutta se että jos puhdistat pöydän, pääset aloittamaan kohtuullisessa ajassa uudelleen, kyllä luo motivaatiota. Niin kuin tässä tulivat hyvin edustaja Tynkkysen puheenvuorossa esille nämä kaikki hankaluudet, mitä siitä johtaa, niin jokainen voi omalta osaltaan kuvitella, jos ei irttoa kännykkäliittymää tai vakuutuksia tai välttämättä edes vuokra-asuntoa, mitä sitten tehdään.

Halusin vain kiittää näistä hyvistä puheenvuoroista, ja vihdoinkin tämä asia nyt käytännössä myös etenee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.